

Το ιστορικό ερώτημα στο μάθημα της ιστορίας

Κουσερή Γεωργία
Φιλολόγος στο 3^ο ΓΕΛ Αγίας Παρασκευής
Επιμόρφωση Κουσερή Γεωργία Νοέμβρη 2020

*Σκοπός
του
μαθήματος
της
Ιστορίας*

Σκοπός μας στο μάθημα της Ιστορίας είναι να βοηθήσουμε τους μαθητές μας να προσανατολίζονται στο χρόνο με

- Την ιστορική γνώση και
- Την καλλιέργεια της ιστορικής τους σκέψης

Με αυτό τον τρόπο θα κατανοούν το παρελθόν και τη σχέση του με το παρόν και το μέλλον.

*Πώς μπορούμε, λοιπόν, να
χρησιμοποιήσουμε το ιστορικό
ερώτημα προς αυτή την κατεύθυνση;*

Περιεχόμενα • Το ιστορικό ερώτημα
της • Χρησιμοποιώντας το
παρουσίασης ιστορικό ερώτημα:
Παραδείγματα
προσεγγίσεων

Το ιστορικό ερώτημα

- προαπαιτούμενο στοιχείο στην αρχή της ιστορικής εργασίας
- Βοηθά στον έλεγχο των πηγών, των μαρτυριών και των ιστορικών υποθέσεων ή συμπερασμάτων σε όλη την ερευνητική διαδικασία.
- Στο τέλος της έρευνας διατύπωση νέων ιστορικών ερωτήσεων.

(Νάκου, 2000:49-50).

*Τύποι
ιστορικών
ερωτημάτων*

- Ανοικτό ερώτημα
- Καθοδηγούμενο ερώτημα
- Δεδομένο ερώτημα

(Ρεπούση, 2004: 296-301)

*Το
καθοδηγούμε
νο και
δεδομένο
ιστορικό
ερώτημα*

- Το δεδομένο ερώτημα υποβάλλεται από το αναλυτικό πρόγραμμα, αποτυπώνεται στο σχολικό βιβλίο και καθοδηγείται / εκφράζεται από τον εκπαιδευτικό.
- Επικεντρώνεται στην γνώση περιεχομένου.

*Ανοικτά
ιστορικά
ερωτήματα*

- Αξιοποιείται ως εισαγωγή σε ένα ιστορικό θέμα, συζήτηση
- Διατυπώνεται από τους μαθητές ως απορία ή προβληματισμός με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού.

- Αναδιατυπώνεται στις διάφορες φάσεις της ιστορικής έρευνας και αποκτά πιο σύνθετο χαρακτήρα. Δεν αφορά μόνο τη γνώση αλλά τα στάδια της ιστορικής σκέψης και των ερμηνευτικών συλλογισμών που διατυπώνονται από τον μαθητή κατά τη διερεύνηση του σχετικού ιστορικού θέματος.
- Οργανώνει το ιστορικό κείμενο που γράφει ο μαθητής αλλά και τον ιστορικό διάλογο που αναπτύσσεται στην σχολική ομάδα σε σχέση με το υπό διερεύνηση θέμα.
- Υποστηρίζεται από ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες.

*Ανοικτό
ιστορικό
ερώτημα και
επεξεργασία
ιστορικών
πηγών*

- Χρησιμοποιείται πολυτροπικό εκπαιδευτικό υλικό (έντυπο, υλικό, οπτικοακουστικό, ηλεκτρονικό...) το οποίο προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του προς μάθηση αντικειμένου καθώς και στις δυνατότητες κάθε τάξης και βαθμίδας.
- Πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές προς μελέτη και ερμηνεία τους ως ιστορικές μαρτυρίες
- Το ενδιαφέρον εστιάζεται στη διαδικασία αναδόμησης του παρελθόντος αξιοποιώντας την ιστορική πληροφορία του βιβλίου, την ιστορική πληροφορία των πηγών και την κριτική ικανότητα. Ολοκληρώνεται από τη συγγραφή σχετικών κειμένων.

Ιστορικές πηγές «Οι Βασικές κατηγορίες »

- Α. Πρωτογενείς: Οι πηγές που προέρχονται από τη συγκεκριμένη υπό μελέτη ή έρευνα περίοδο του παρελθόντος. Τα αρχαιολογικά ευρήματα, νομίσματα, επιγραφές, απομνημονεύματα, φωτογραφίες, επιστολικά δελτάρια, πρακτικά συνεδριάσεων, επιστολές κ.λπ., ανήκουν στην πρώτη αυτή ομάδα.
- Β. Δευτερογενείς: Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται όλες οι ιστορικές πηγές που ανασυνθέτουν ένα ιστορικό φαινόμενο, μια ιστορική περίοδο, ένα ιστορικό θέμα, στηριζόμενες στις πρωτογενείς πηγές. Τα περισσότερα ιστορικά συγγράμματα είναι δευτερογενείς πηγές καθώς και τα λογοτεχνικά ιστορικά έργα ή και τα εικαστικά έργα με ιστορικό περιεχόμενο. Γενικά, ό,τι έχει δημιουργηθεί ταυτόχρονα με το φαινόμενο στο οποίο αναφέρεται, είναι πρωτογενής ενώ ό,τι δημιουργείται υστερόχρονα από αυτό το φαινόμενο είναι δευτερογενής μαρτυρία.» (Ρεπούση, Μαθήματα Ιστορίας, 2004, σ. 311)

Τα είδη:

- αντικείμενα (τέχνης και καθημερινής ζωής)
- ηλεκτρονικές πηγές (διαδίκτυο, πολυμεσικές εφαρμογές)
- ηχητικά ντοκουμέντα (τραγούδια, ραδιοφωνικές εκπομπές, πολιτικοί λόγοι)
- οπτικά ντοκουμέντα (φωτογραφίες, έργα τέχνης με τη μορφή της εικόνας, γελοιογραφίες και γενικά ό,τι φθάνει στη σχολική αίθουσα με τη μορφή εικόνας)
- οπτικοακουστικά ντοκουμέντα (κινηματογραφικά και τηλεοπτικά)
- πηγές του τοπίου (το τοπίο, τα κτίρια, τα μνημεία, τα μουσεία)
- προφορικές μαρτυρίες (οι προσωπικές αφηγήσεις που προκύπτουν από συνέντευξη ή ελεύθερη διήγηση)
- πίνακες γραφήματα (απογραφές, εκλογικοί κατάλογοι, σειρές εγγράφων με ποσοτικά στοιχεία)
- χάρτες (ιστορικοί, πολιτικοί, τοπογραφικοί, εμπορικοί, ναυτικοί, γεωφυσικοί, αγροτικοί)

(Πηγή: Ρεπούση Μ., Μαθήματα Ιστορίας 2004, σ. 312-328)

***ΕΠΙΒΕΒΕΡΓΑΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ
ΠΗΓΩΝ***

Μια άποψη: Τριπλή ανάγνωση των ιστορικών πηγών (Ρεπούση, 2004)

- Με την πρώτη ανάγνωση τοποθετούμε τη μαρτυρία στο ιστορικό της πλαίσιο.
- Με τη δεύτερη ανάγνωση, προσπαθούμε να κατανοήσουμε το ρόλο της μαρτυρίας και τη συμβολή της στη διαμόρφωση ιστορικής γνώσης. Η δεύτερη ανάγνωση περιλαμβάνει γνωστικές διεργασίες κατάταξης της πηγής (μορφή, είδος, τύπος, χαρακτήρας), κατανόησης (εύρεση κεντρικού θέματος, άποψη του ημιουργού) και αξιολόγησης (θέση της μαρτυρίας στην εποχή της, σχέση της μαρτυρίας με άλλες συναφείς, επιρροή που άσκησε).
- Με την τρίτη ανάγνωση στηριζόμενοι στις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τις πηγές, καλούμαστε να γράψουμε ένα κείμενο, όπου θα εκφράσουμε τη γνώμη μας σχετικά με τη μαρτυρία.
(Ρεπούση, 2004)

Ερωτήματα για την πρώτη ανάγνωση

I. Τοποθέτηση της πηγής στο ιστορικό της πλαίσιο

1. Ποιος υπήρξε ο/η δημιουργός της μαρτυρίας και τι γνωρίζουμε γι' αυτόν/τήν; 2. Πού και πότε δημιουργήθηκε;
3. Ποιος υπήρξε ο σκοπός της δημιουργίας της;
4. Ποιο το κοινό στο οποίο απευθυνόταν και τι γνωρίζουμε γι αυτό;

II. Κατάταξη της πηγής

1. Τι είδους είναι;
2. Δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια των παραστάσεων που απεικονίζει; Των φαινομένων που περιγράφει ή αναλύει; των εικόνων που εμπεριέχει; των πληροφοριών που διασώζει; κλπ
3. Είναι μεταγενέστερη μαρτυρία; Πόσο μεταγενέστερη, σε ποιες άλλες πηγές στηρίχθηκε;
4. Πού βρέθηκε η μαρτυρία; πού σώθηκε; γιατί σώθηκε; Πού βρίσκεται σήμερα; Σε ποια κατάσταση;
5. Αποτελεί μεμονωμένη περίπτωση ή εντάσσεται σε σχολή; ρεύμα; κατηγορία; κλπ

Ερωτήματα για τη δεύτερη ανάγνωση

III. Κατανόηση της πηγής

- Ποιο είναι το θέμα που πραγματεύεται;
- Ποιες είναι οι βασικές ιστορικές έννοιες που εμπεριέχονται και ποια η σημασία τους στο συγκεκριμένο χωρο- χρόνο;
- Ποια είναι η άποψη του δημιουργού για το θέμα;
- Ποιες αξίες ενυπάρχουν;
- Ποια προβλήματα επισημαίνονται;
- Ποιο αποτέλεσμα αναμένεται από το δημιουργό της πηγής;

IV. Αξιολόγηση της πηγής

- Πόσο χαρακτηριστική της εποχής της είναι η πηγή;
- Πόσο γνωστή;
- Υπάρχουν άλλες πηγές αυτού του είδους; Με τις ίδιες απόψεις; Με τις ίδιες ανησυχίες; με τα ίδια προβλήματα;
- Διαφοροποιείται από άλλες πηγές της εποχής της;
- Διακρίνεται προκατάληψη; μεροληψία; Προβάλλεται ως υποκειμενική; Ως αντικειμενική;
- Διασώζει την άποψη των νικητών; Των ηττημένων; άλλων;

*Το ιστορικό
ερώτημα:
Παραδείγματα
προσεγγίσεων*

Ζητούμενό μας, διδάσκοντας το μάθημα της ιστορίας είναι:

A) να εκφράσουν οι μαθητές τις προσωπικές τους απορίες και τα ερωτήματα κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του παρελθόντος με βάση τις πηγές που μελετούν.

B) ο τύπος των ερωτήσεων που θα χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός στο μάθημα της Ιστορίας να καλλιεργεί την ιστορική σκέψη των μαθητών

Γ) να μάθουν οι μαθητές πώς μπορούν να χρησιμοποιούν και οι ίδιοι τα ερωτήματα στη διερεύνηση του παρελθόντος.

Παραδειγμα 1^ο Αξιοποιώντας τα ερωτήματα στις ενότητες του σχολικού βιβλίου

- . Εισαγωγή σε ένα ιστορικό θέμα. Θέτουμε το ερευνητικό ερώτημα- συζήτηση, διατύπωση βασικών ερωτημάτων από τα παιδιά, με την υποστήριξη των εκπαιδευτικών
- Οι μαθητές διατυπώνουν υποερωτήματα και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διερευνήσει ένα από αυτά.
- Ετοιμάζουμε ένα φύλλο εργασίας που διευκολύνει την επικέντρωση στις σημαντικές έννοιες της ενότητας για κάθε ομάδα (Γνώση περιεχομένου).
- Ενσωματώνουμε πηγές για την εργασία στα υποερωτήματα
- Παρουσιάζουμε τα αποτελέσματά μας. Συζητάμε .
- Ανασκευάζουμε το ερευνητικό ερώτημα σε νέες κατευθύνσεις / τομείς/ απορίες που ενδιαφέρουν

***Ερευνητικό
ερώτημα: Πώς
σχηματίζεται το
Ρωμαϊκό
κράτος και πώς
μετεξελίσσεται
στη μορφή μιας
αυτοκρατορίας;***

Ερωτήματα/προβληματισμοί των μαθητών

Ομάδα Α

- Πώς σχηματίστηκε το Ρωμαϊκό κράτος;
- Πώς οργανώθηκε πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά;
- Με ποιες διαδικασίες εγκαθιδρύθηκε η Δημοκρατία;
- Τι σημαίνει δημοκρατία Res Publica;
- Ποιες διαφορές υπέστη το πολίτευμα μετά την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας Res Publica;

- **Ομάδα Β**

- Εξάπλωση τη Ρώμης και συνέπειες της εξάπλωσης αυτής.
- Πώς υπερίσχυσαν οι Ρωμαίοι εναντίον πολλών λαών;
- Κάτω από ποιες συνθήκες ζούσαν οι κατεκτημένοι λαοί;
- Αλλοιώθηκε ο πολιτισμός των κατακτητών και των κατεκτημένων;
- Ποιο πολίτευμα επικράτησε κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος των κατακτήσεων;
- Τι έκανε επιτυχημένη τη Ρώμη ως δύναμη;
- Ποιες ήταν οι κατακτήσεις στον ελλαδικό του χώρο και πώς επηρεάστηκε η ιστορία του τόπου μας από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία;
- Τι έχει μείνει ίδιο και τι έχει αλλάξει σε σχέση με αυτή την ιστορική περίοδο στον τόπο μας;

-

- **Ομάδα Γ**

- Εμφύλιοι πόλεμοι (γιατί, μεταξύ ποιων και συνέπειες)
- Πώς σταμάτησαν οι εμφύλιες διαμάχες;
- Ποιες ήταν οι επιπτώσεις των κατακτήσεων στην κοινωνία, στο πλήθος της Ρώμης;
- Ποιες οι διαφορετικές προσωπικότητες των αυτοκρατόρων; Ποιες οι διαφορές στην προσωπικότητα αυτών;

- **Ομάδα Δ**

- Ποια ήταν η αρχή της εσωτερικής πολιτικής του Αυγούστου;
- Τί έκαναν οι διάδοχοί του;
- Γνωρίσματα ρωμαϊκής τέχνης. Από που επηρεάστηκαν οι τέχνες;
- Πώς εκφράζονται μέσα από την τέχνη η νοοτροπία και οι αντιλήψεις των Ρωμαίων;
- Ποιες ήταν οι βασικές ηθικές αξίες και αντιλήψεις της εποχής;
- Σπουδαία πρόσωπα, εφευρέσεις και πολιτιστικά στοιχεία
- Είχε η θρησκεία σημαντικό ρόλο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων;
- Ποιες οι ομοιότητες μεταξύ της ρωμαϊκής και ελληνικής θρησκείας;
- **Μουσική κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους**
- Με ποιους τρόπους διασκεδάζαν και ψυχαγωγούνταν οι Ρωμαίοι;

- **Ομάδα Ε**

- Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην οικονομική και κοινωνική κρίση της αυτοκρατορίας;
- Πώς αντιμετωπίστηκαν;
- Το ρωμαϊκό πολίτευμα έγινε ποτέ τόσο δημοκρατικό όσο το τότε Αθηναϊκό;
- Πώς κατέρρευσε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία;
- Τι συνέπειες είχε η ρωμαϊκή επικράτηση στο παγκόσμιο στερέωμα;
- **Το νόημα του ποιήματος στη σελ. 233**

Φύλλο εργασίας

Ερευνητικό ερώτημα: Πώς σχηματίζεται το Ρωμαϊκό κράτος και πώς μετεξελίσσεται στη μορφή μιας αυτοκρατορίας;

<p>ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ</p> <p>(Τι θα ήθελα να μάθω;)</p>	<p>Πώς σχηματίστηκε το Ρωμαϊκό κράτος; Πώς οργανώθηκε πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά; Με ποιες διαδικασίες εγκαθιδρύθηκε η Δημοκρατία; Τι σημαίνει δημοκρατία Res Publica; Ποιες διαφορές υπέστη το πολίτευμα μετά την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας Res Publica;</p>	
<p>ΓΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ</p>	<p>ΠΗΓΕΣ</p>	<p>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</p>
<p><i>Κουσερή Γεωργία</i></p>		
<p>Νέα ερωτήματα</p>		

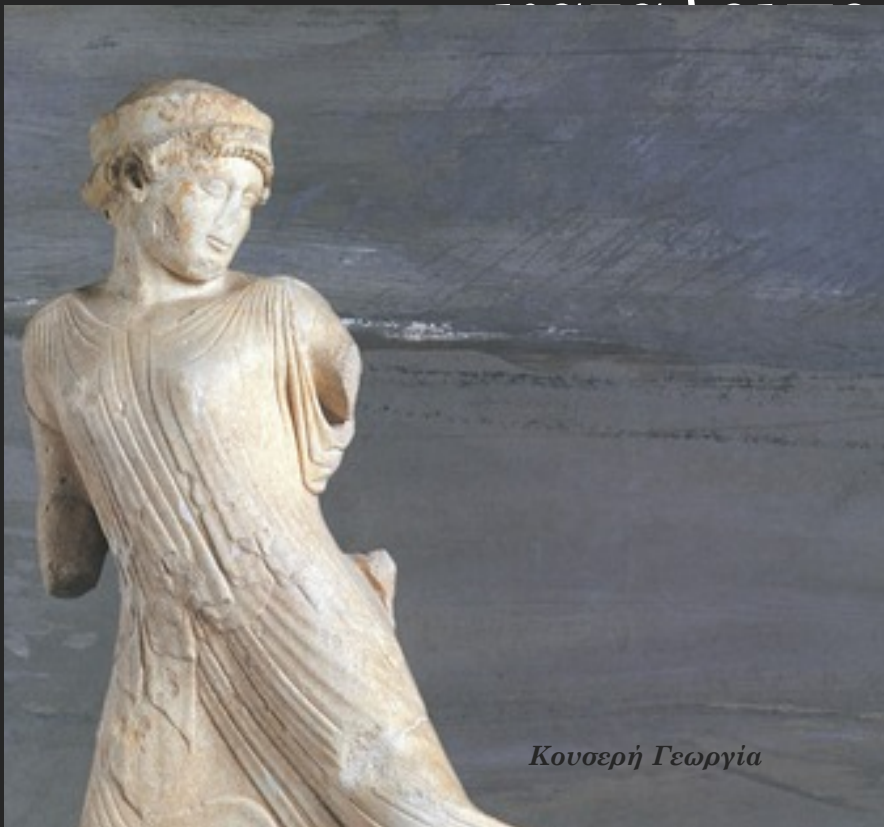
*Φύλλα
εργασίας:
Πώς
αξιοποιώ τα
ιστορικά
ερωτήματα*

- Πάντα πρέπει να σκέφτομαι όχι μόνο τι θα ρωτήσω αλλά και το πώς και το γιατί θα ρωτήσω.

Φύλλα εργασίας

- 1. Ιστορικά ερωτήματα σε σχέση με τη γνώση περιεχομένου
Ερωτήσεις που αποδελτιώνουν την ιστορική αφήγηση του
βιβλίου. (Ομάδα α)*
- 2. Ιστορικά ερωτήματα σε σχέση με πηγές υλικές και άυλες
που αναδομούν την ιστορική γνώση για το υπό διερεύνηση
θέμα. (Ομάδα β)*

*Παράδειγμα 2^ο
Με αφορμή ένα
αρχαιολογικό υλικό*

Κουσερή Γεωργία

- Ενδεικτικές ερωτήσεις: Ποιο αντικείμενο σου έκανε εντύπωση; Γιατί σου έκανε εντύπωση; Ποια ερωτήματά έχεις για το αντικείμενο; Ποια είναι η σημασία του για τους ανθρώπους εκείνης της εποχής; Με ποια έννοια/ ιδέα θα συνέδεες το αντικείμενο αυτό σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο που έχεις διδαχθεί; Τι έχει μείνει ίδιο και τι έχει αλλάξει σε σχέση με τη χρήση του αντικειμένου σήμερα; Ποια καινούργια ερωτήματα σου δημιουργήθηκαν;

*Ακολουθούν
παραδείγματα
από το
φωτόδεντρο*

Κουσερή Γεωργία

Διατύπωση των ερωτήσεων

Οι ιστορικές πηγές

1

2

3

Κουσερή Γεωργία

Είδη ερωτήσεων

Διαμορφώνω ερωτήσεις διαφορετικού είδους, που μπορούν να απευθυνθούν στη συγκεκριμένη ιστορική πηγή.

α πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

α

β πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

β

γ πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Διατύπωση των ερωτήσεων

Οι ιστορικές πηγές

1

2

3

Η αγορά της Αθήνας κατά την οθωμανική κυριαρχία

Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

Κωνσταντίνος Γεροντίδης, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1975, τ. ΙΑ', σ. 205

Είδη ερωτήσεων

Διαμορφώνω ερωτήσεις διαφορετικού είδους, που μπορούν να απευθυνθούν στη συγκεκριμένη ιστορική πηγή.

α

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

β

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

γ

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Διατύπωση των ερωτήσεων

Οι ιστορικές πηγές

1

2

3

«Η πιο σημαντική και ιστορικά αναλλοίωτη προσφορά των Ελλήνων στον ευρωπαϊκό πολιτισμό είναι το αλφάβητο. Όλοι οι θησαυροί της επιστήμης και της τέχνης του δυτικού κόσμου έχουν γραφή με αλφάβητα που αποτελούν ελάχιστα παραλλαγμένες μορφές του ελληνικού (λατινικά και σλαβικά). Και η ονομασία "αλφάβητο", κοινή σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες, μαρτυρεί την κοινή ελληνική καταγωγή. Το αλφάβητο όμως που ονομάζουμε ελληνικό δεν είναι η παλαιότερη γραφή της ελληνικής γλώσσας [...] Η σύγχρονη έρευνα επιβεβαίωσε [...] ότι δηλαδή πρότυπο του ελληνικού αλφαβήτου υπήρξε το φοινικικό ή ορθότερα το βόρειο σημιτικό αλφάβητο. Αυτό αποδεικνύεται από τα ακόλουθα στοιχεία: 1) το σχήμα όλων σχεδόν των πρώιμων ελληνικών γραμμάτων είναι βασικά το ίδιο με το σχήμα του βόρειου σημιτικού. 2) Η σειρά των ελληνικών γραμμάτων, όπως τη γνωρίζουμε από πρώιμα αλφαβητάρια και από την αριθμητική τους αξία, είναι αντίστοιχη με τη σειρά του σημιτικού (με λίγες εξαιρέσεις).3) το όνομα των γραμμάτων: ενώ στα ελληνικά δεν έχουν κανένα νόημα (άλφα, βήτα κλπ.), στις σημιτικές γλώσσες είναι λέξεις με ωρισμένη έννοια (aleph= βόδι, beth=σπίτι κλπ.).»

Ανδρόνικος, Μ., «Η ελληνική γραφή», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1971, τ. Β', σ. 196.
Κουσερή Γεωργία

Είδη ερωτήσεων

Διαμορφώνω ερωτήσεις διαφορετικού είδους, που μπορούν να απευθυνθούν στη συγκεκριμένη ιστορική πηγή.

α πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

α

β πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

β

γ πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Επανεξετάζω το αρχικό ιστορικό ερώτημα.

Το ερώτημα είναι εντός του θέματος;

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Το ερώτημα είναι ανοικτού ή κλειστού τύπου; Απαντάται με μία (μονολεκτικά) ή περισσότερες λέξεις;

Είναι αρκετά ενδιαφέρον (ελκυστικό); Παρέχει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το θέμα;

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Είναι διατυπωμένο με τρόπο που θα με οδηγήσει εύκολα στην απάντησή του;

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας
Κουσερή Γεωργία

Επιλέγω θέμα με το οποίο θέλω να ασχοληθώ:

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Επιλέγω τον τόπο και τον χρόνο

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Επιλέγω ιστορική έννοια

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Διατυπώνω το αρχικό ιστορικό ερώτημα:

πληκτρολογήστε εδώ το κείμενό σας

Καταγράφω ένα πρώτο πλάνο αναζήτησης των απαραίτητων ιστορικών πηγών. (Πού, τι και πώς;)

*Επίσκεψη σε
ένα μουσείο /
αρχαιολογικό
χώρο / Χώρο
μνήμης*

Δημιουργία φύλλου εργασίας (πριν την επίσκεψη).

Δημιουργώ φύλλο εργασίας πριν την επίσκεψη όταν σκοπεύω να ενημερώσω για το ιστορικό πλαίσιο της περιόδου την οποία θα διερευνήσουν οι μαθητές στο μουσείο. Μπορώ να δώσω ένα κείμενο ή 2-3 πηγές, γραπτές και οπτικές και να ζητήσω από τους μαθητές μου να καταγράψουν τα πρώτα τους προσωπικά ή ομαδικά ερωτήματα σχετικά με την συγκεκριμένη περίοδο/ θεματική.

Συζητούνται μέσα στην τάξη. Κατά την επίσκεψη ψάχνουν στοιχεία για την απάντηση των ερωτημάτων τους.

Δημιουργία φύλλου εργασίας (μετά την επίσκεψη)

Ποια ερωτήματά σου απαντήθηκαν στο μουσείο;

Ποια καινούργια ερωτήματα σου δημιουργήθηκαν;

**(Αφού συγκεντρώσουμε τις απαντήσεις τους τις επεξεργαζόμαστε
εμείς ή οι ομάδες στην τάξη. Ακολουθεί διάλογος και
αναστοχασμός. Επιπρόσθετο υλικό ετοιμάζουμε εμείς το οποίο
αφορά την απάντηση των ερωτημάτων των μαθητών σε αυτή τη
φάση)**

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Νάκου, Ε. (2000). Τα Παιδιά και η Ιστορία. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ρεπούση, Μ. (2004), *Μαθήματα ιστορίας*, Αθήνα: Καστανιώτης.
- Seixas, P. (2006), *Benchmarks of Historical Thinking: A Framework for Assessment in Canada*. Center for the Study of Historical Consciousness, University of British Columbia, Vancouver, διαθέσιμο στο <http://www.cshc.ubc.ca> (τελευταία προσπέλαση 12/3/09).
- Charman, A., Περικλέους, Λ., Υακίνθου, Χ. Celal, Z.R. (2012), *Σκεφτόμαστε Ιστορικά για το Ζήτημα των Αγνοούμενων: Ένας οδηγός για Εκπαιδευτικούς- Καλλιερρώντας την Ιστορική Σκέψη: Θεωρία και Έρευνα*, Διεθνές Κέντρο Μεταβατικής Δικαιοσύνης, διαθέσιμο στο <http://www.ahdr.info> (τελευταία προσπέλαση 11-10-13).
- VanSledright, B. (2011), *The challenge of rethinking history education: On practices, theory, and policy*. New York: Routledge Taylor/Francis Group.
- Χαρά Μακρυγιάννη (2010) Διδάσκοντας ιστορία στο Δημοτικό http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/seminaria/koinonika_themata/ISTORIA_FASH_2.pdf
- Κωστή Κ. Τα μουσεία και η μουσειολογία στη σύγχρονη κοινωνία. Νέες προκλήσεις, νέες σχέσεις (Μέρος ΙΕ΄) <http://www.archaiologia.gr/blog/2015/02/16/τα-μουσεία-και-η-μουσειολογία-στη-σύγ-16/>

*Ενδεικτικά
ιστοσελίδες
για να
αντλήσουμε
υλικό*

- Φύλλα εργασίας

<http://kapodistrias.digitalarchive.gr/index.php>

<http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>

http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/themata/istoria/daktikes_protaseis.html

Φωτογραφικό υλικό

- <http://eliaserver.elia.org.gr/elia/site/content.php?sel=2>

<http://www.parliament.gr>

Σύγχρονη ιστορία/ Προφορική ιστορία

- <http://www.memoro.org/gr-gr/>
- <https://twitter.com/RealTimeWWII>
- http://eclass.uth.gr/eclass/modules/document/file.php/SEAD259/Παρουσιάσεις/PDF/The_matiki_6.pdf
- https://www.academia.edu/904000/Προφορική_Ιστορία_και_Σχολείο_Η_ιστορία_ως_βιωμένη_εμπειρία_και_η_διδασκτική_της_αξιοποίηση_Προφορική_Ιστορία_κοινωνία_και_μνήμη
- <http://www.occupation-memories.org/oral-history/index.html>
- <https://www.facebook.com/Προφορική-Ιστορία-Oral-History-1588256558052620/>
- [http://www.ahdr.info/ckfinder/userfiles/files/LOW_ORAL-HISTORY_GR\(1\).pdf](http://www.ahdr.info/ckfinder/userfiles/files/LOW_ORAL-HISTORY_GR(1).pdf)
- <http://www.makronissos.org/>
- <http://cretaadulteduc.gr/blog/?p=377>

Amy
1.1
Questions